

INSTYTUT BADAŃ SYSTEMOWYCH PAN

SWMINARIUM ŚRODOWISKOWE

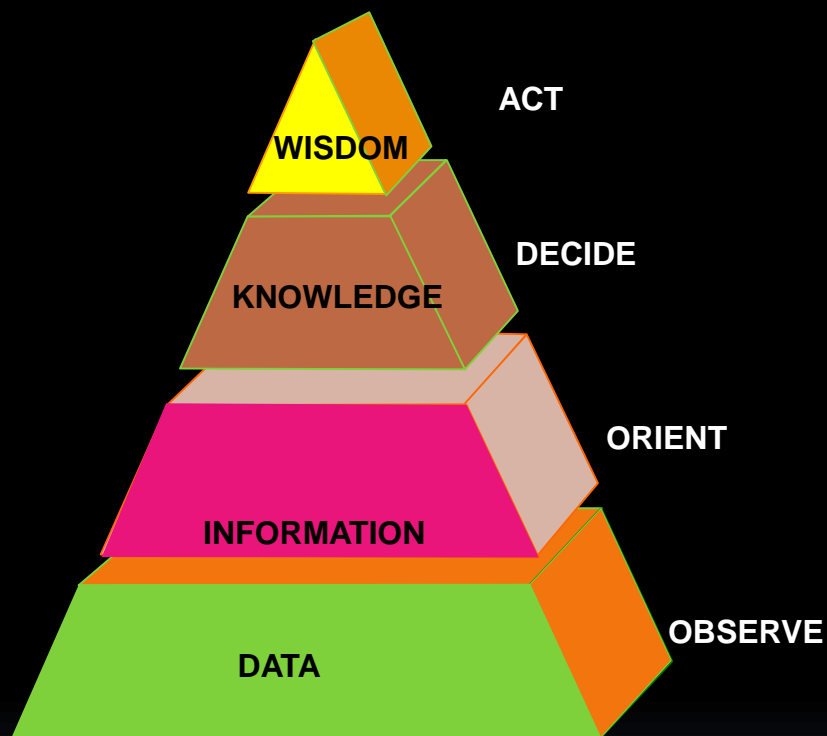
Piotr Sienkiewicz

WOJSKOWA AKADEMIA TECHNICZNA
Wydział Cybernetyki

**„WARTOŚCIOWANIE INFORMACJI
W SYSTEMACH ZARZĄDZANIA”**

Warszawa, 9 października 2018 r.

Zasoby informacyjne jako zasoby strategiczne

*Gdzie jest mądrość, którą utraciliśmy
w wiedzy,
Gdzie jest wiedza, którą utraciliśmy
w informacjach?*

T.S.Eliot

Demokracja i pluralizm mediów (fakty i realia)

Nowe media i dywersyfikacja publiczności

Media jako przestrzeń polityki

Media jako „informator”, „komentator”, „agitator”, „straszak”

ISTOTA INFORMACJI

„Informatio” (łac.): wizerunek, zarys, pojęcie.

„Informo, informare” (łac.): kształtować, tworzyć, wyobrażać sobie, przedstawiać, opisywać, kreślić, kształcić.

- „Informacja jest nazwą treści zaczerpniętej ze świata zewnętrznego, w miarę jak się do niego dostosowujemy i jak przystosowujemy doń swoje zmysły”
(*N. Wiener*)
- „Informacją nazywa się wszelkie działania fizyczne, któremu towarzyszy działanie psychiczne” (*L. Coufignal*)
- „Informacją są wszelkie wiadomości o procesach i stanach dowolnej natury, które mogą być odbierane przez organy zmysłowe człowieka lub przez przyrodę”
(*W. Głuszkow*)
- „Informacją nazywamy wielkość abstrakcyjną, która może być przechowana w pewnych obiektach, przesłana między pewnymi obiektami, przetwarzana w pewnych obiektach i stosowana do sterowania pewnymi obiektami”
(*A. Mazurkiewicz*)
- „Informacja to zbiór faktów, zdarzeń, cech obiektów itp.. Zawarty w określonej wiadomości (komunikacie), tak ujęty i podany w takiej formie że pozwala odbiorcy ustosunkować się do zaistniałej sytuacji i podając odpowiednie działania umysłowe lub fizyczne” (*P. S.*)

KWANTYFIKACJA INFORMACJI

- Probabilistyczne ujęcie Shannona i Weavera
- Nieprobabilistyczne ujęcie Ingardena i Urbaniaka
- Ujęcie wynikłe z teorii oszacowania
- Ujęcie Ackoffa
- Ujęcie związane z treścią (Carnapa, Bar- Hillela)
- Ujęcie związane z wartością (Szaniawskiego, Mazura, Charkiewicza, Rogińskiego)
- Ujęcie J. L. Kulikowskiego:

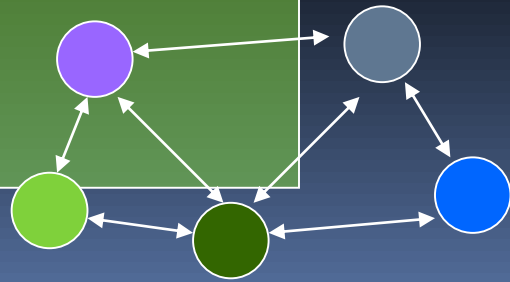
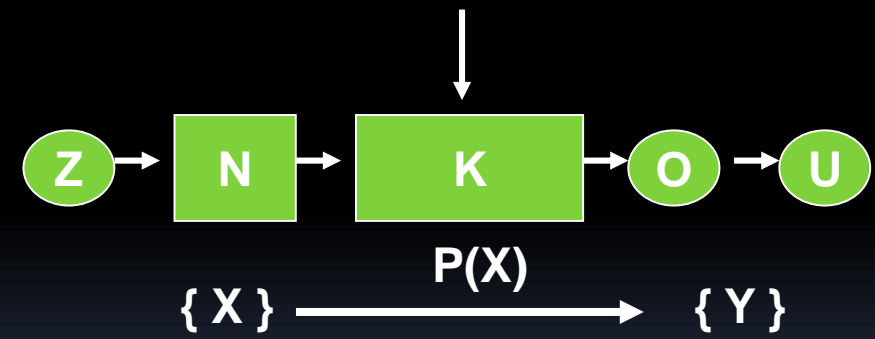
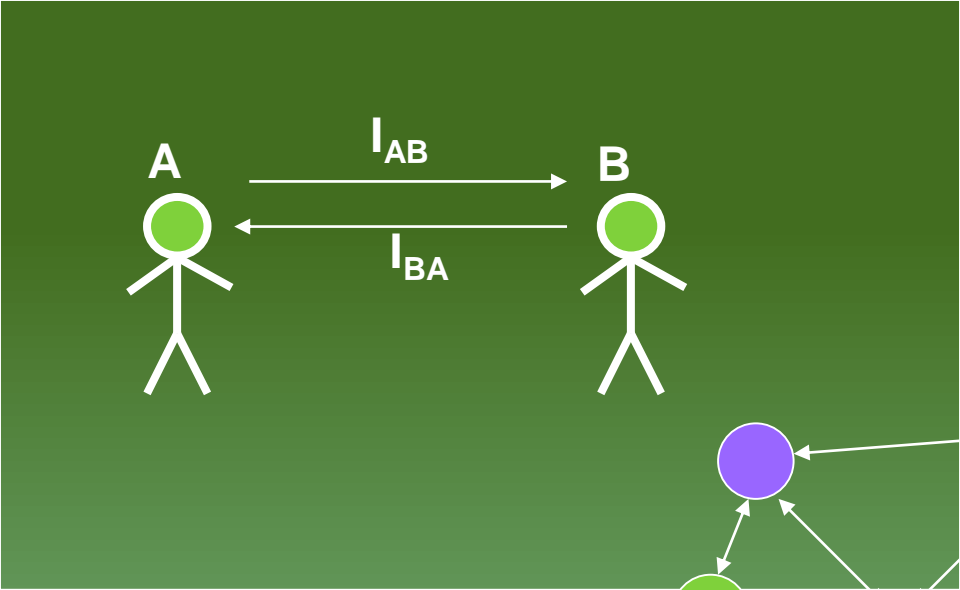
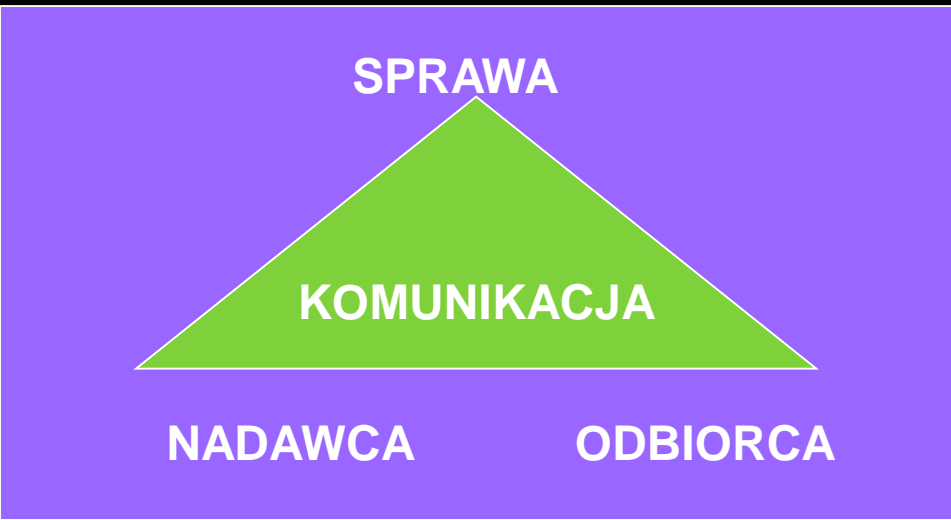
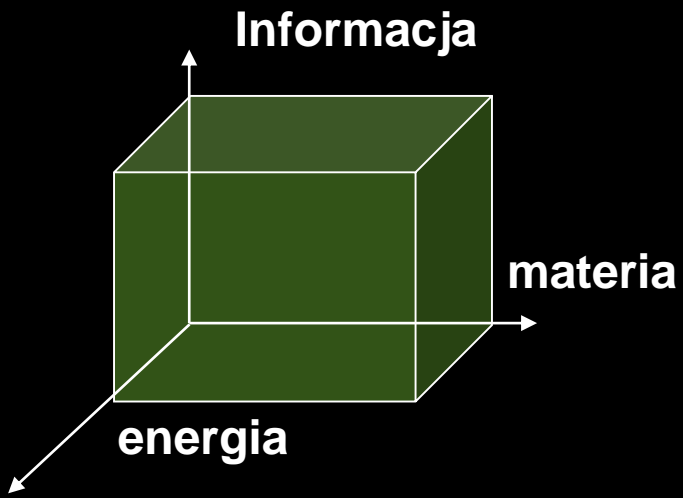
Zmienna informacyjna $X = \langle S, B_s, \mu \rangle$

S - zbiór wartości (realizacji)

B_s - przeliczalna addytywna algebra podzbiorów zbioru S ,

μ - zasada półporządkowania elementów rodziny B_s spełniająca postulaty karty algebraicznej

„Informacja jest informacją, a nie materią ani energią”
N.Wiener

TEORIA INFORMACJI C.E.SHANNONA (1948)

System informacyjny: źródło: $X = \{x_1, x_2, \dots, x_n\}$ $P\{x_i\} = p_i \geq 0$,

Ilość informacji zawartej w X:

$$\sum_{i=1}^n p_i = 1$$

$$0 \leq h(x) = -\sum_{i=1}^n p_i \log_2 p_i \leq \log_2 n$$

Ilość informacji zawartej w X. gdy znamy Y:

$$H(X/Y) \leq H(X)$$

Ilość informacji przekazanej w systemie:

$$I(X, Y) = H(X) - H(X/Y)$$

Ilość informacji zawartej w X:

$$C = \max_{\prod(X)} (X, Y), \quad \prod(X) = \{(p_1, p_2, \dots, p_n) : \sum_{i=1}^n p_i = 1\}$$

PRAWO SHANNONA:

$$I \leq C$$

$$C = W \log_2(1 + U/S)$$

- R. Carnap i Y. Bar – Hillel podjęli problem tzw. **informacji semantycznej**. Założono, że istnieje skończona liczba zdań, które można zbudować, oraz istnieją pewne powiązania logiczne między tymi zdaniami. Informację pewnego zdania i definiuje się jako odpowiednio wybraną funkcję liczby zdań uwarunkowanych przez i . Dla tego zdania zakres wyboru i , oznaczony przez $R(i)$, jest zbiorem opisów stanów, w których i pozostaje słuszne. Dla każdego opisu stanu z istnieje miara $m(z)$ taka, że $0 \leq m(z) \leq 1$, którą można interpretować jako prawdopodobieństwo *a priori* stanu z . Dla zdania prawdziwego i definiuje się $m(i)$ jako sumę $m(z)$ rozciągniętą na wszystkie z mieszczące się w $R(i)$. Jako miarę informacji semantycznej przyjęto funkcję;
  - $inf(i) = -\log_2 m(i) = \log_2 [1 - cont(i)]^{-1}$
  - gdzie: $cont(i) = 1 - m(i)$ jest tzw. miarą zawartości.
  -
  - Szerzej w pracy L. Brillouina (1969) i P. Sienkiewicza (1983)

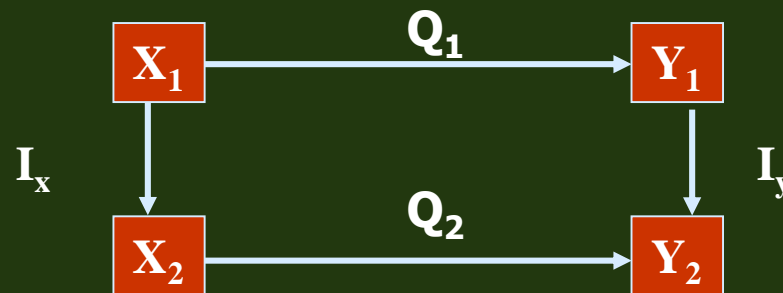
TEORIA INFORMACJI M. MAZURA (1970)

Tor sterowniczy:

Oryginał – Tor - Obraz

Informowanie:

- INFORMACJA- transformacja poprzeczna komunikatów w torze
- KOD- transformacja wzdłużna komunikatów w torze
- INFORMOWANIE- transformacja informacji zawartej w oryginałach w informację zawartą w obszarach
- Informowanie :
  - wierne (TRANSFORMOWANIE)
  - pozorne (PSEUDOINFORMOWANIE)
  - fałszywe (DEZINFORMOWANIE)
- Parainformowanie
- Metainformowanie

INFORMATOR

TRANSINFORMATOR

Informowanie wierne

PSEUDOINFORMATOR

*Informowanie pozorne, rozwlekłe
ogólnikowe, niejasne*

DEZINFORMATOR

*Informowanie fałszywe –
zmyślanie, zatajanie,
przekręcanie*

PARAINFORMATOR

*Informowanie typu domniemywanie – trafne,
nietrafne, bezpodstawne, niedomyślne,
opaczne*

METAINFORMATOR

Informowanie o informacjach

Dane

Surowe fakty

Pozbawione
kontekstu

- Tylko numery i tekst

Informacja

- Dane z jakimś kontekstem
- Przetworzone dane
  - Dane z dodaną wartością
    - Podsumowane
    - Zorganizowane
    - Zanalizowane

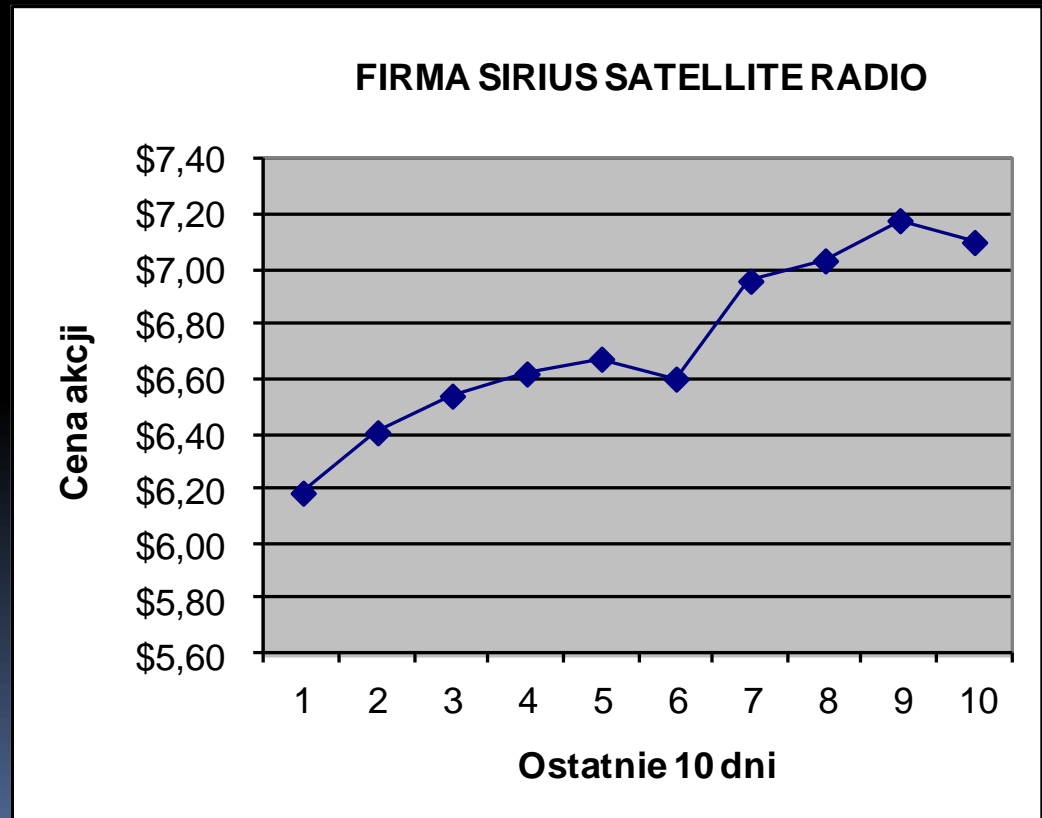

Dane vs. Informacja

Dane

- 6.34
- 6.45
- 6.39
- 6.62
- 6.57
- 6.64
- 6.71
- 6.82
- 7.12
- 7.06

Informacja

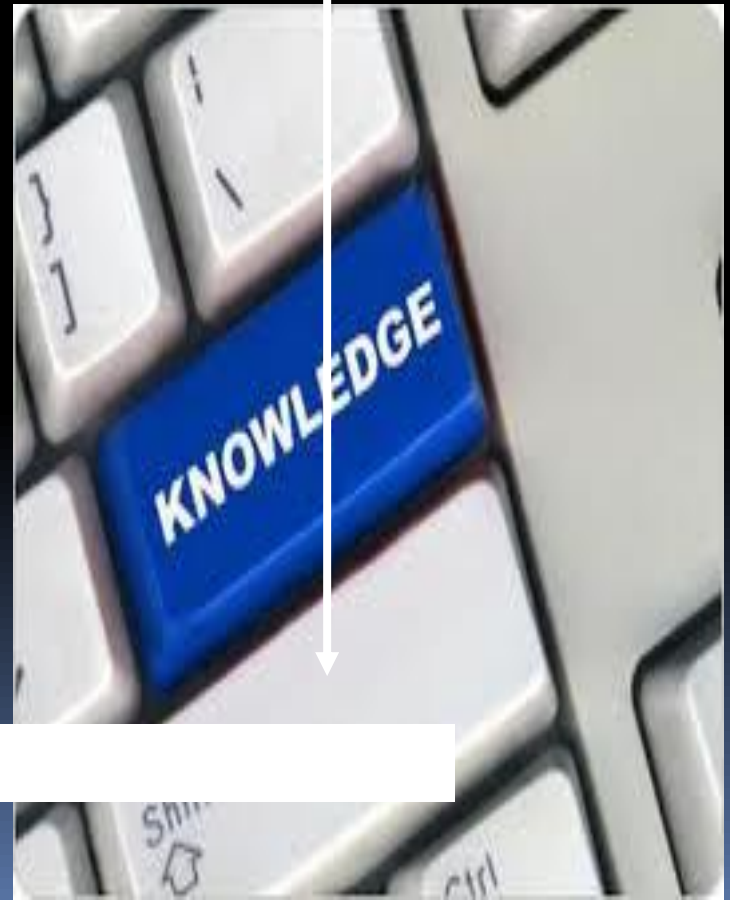

Dane → Informacja → Wiedza

Dane

Podsumowywanie danych
Uśrednianie danych
Dzielenie danych na części
Obrazowanie danych
Dodawanie kontekstu
Dodawanie wartości

Informacja

Dane → Informacja → Wiedza

Informacja

Jak informacja związana jest z celami/wynikami?

Czy w informacji zawarte są jakieś wzorce?

Jak informacja ma się do problemu?

W jaki sposób informacja oddziałuje na system?

Jaki jest najlepszy sposób na wykorzystanie informacji?

???

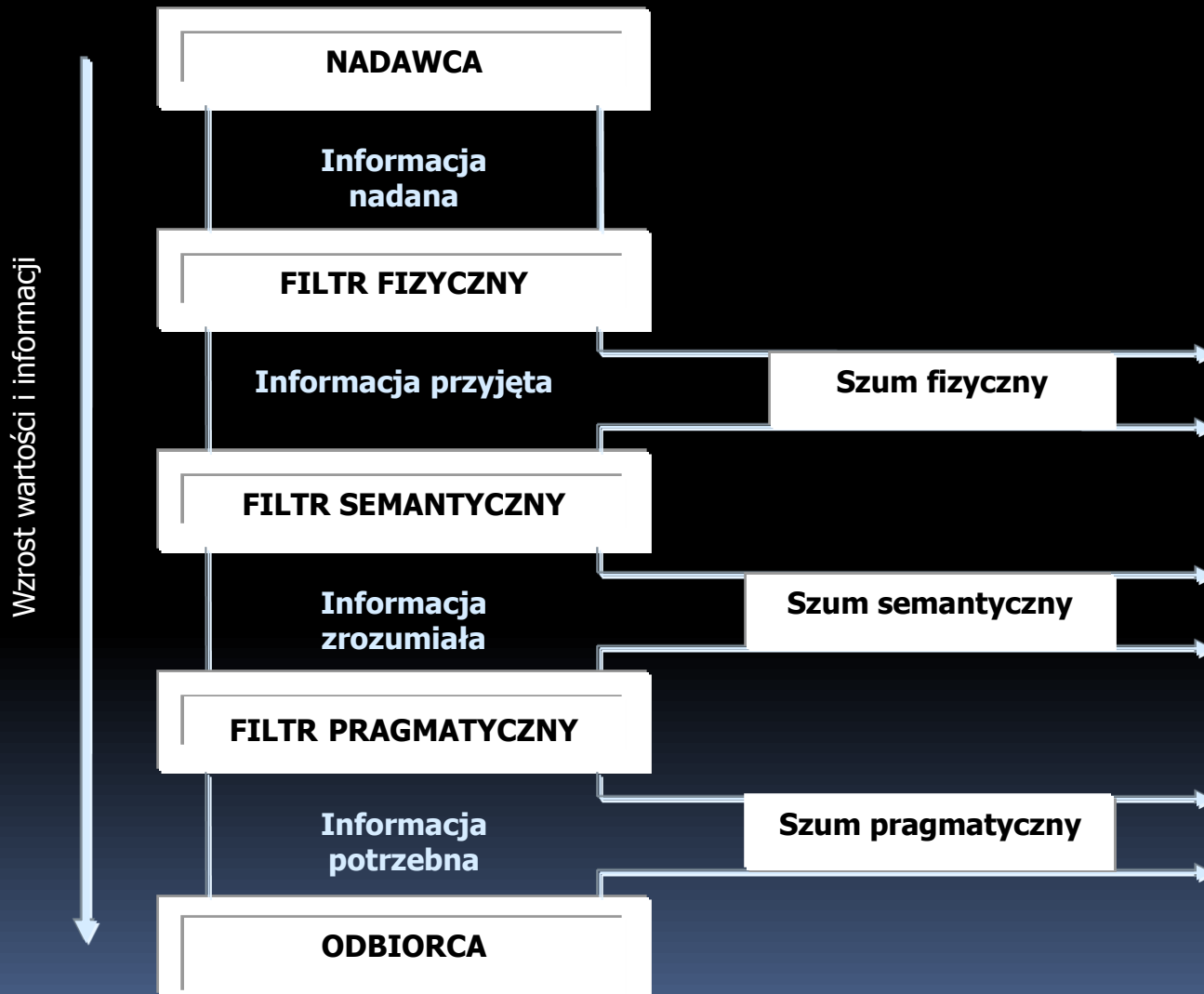
WIEDZA

Wartościowanie

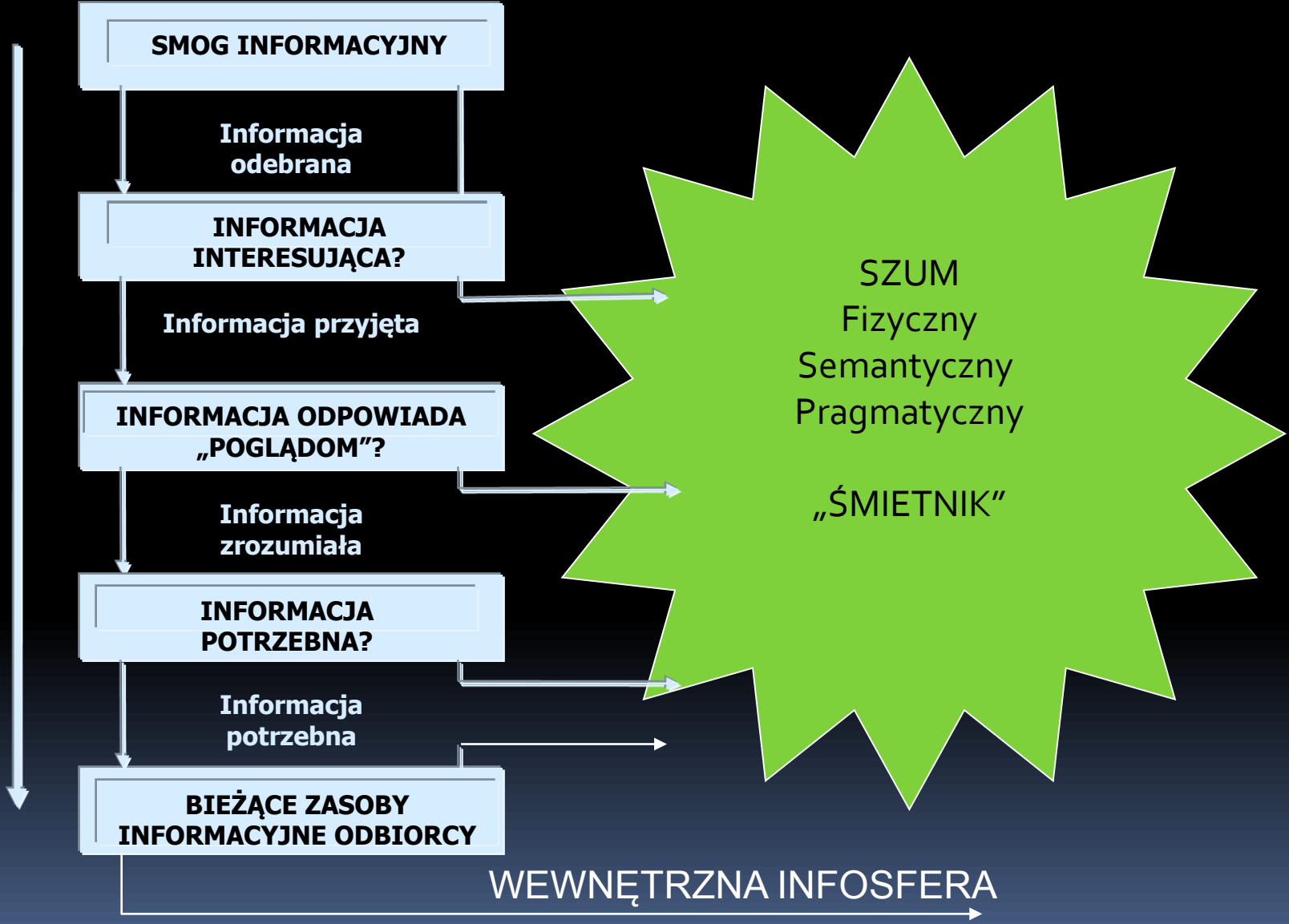
- Przyjmijmy zatem, że **mądrość** przysługuje podmiotowi, który
- „**wie**”, czyli posiada wiedzę i jest świadomy celów;
- „**może**”, czyli posiada swobodę wyboru działań i dysponuje informacjami;
- „**chce**”, czyli ma świadomość wartości skłaniających do podejmowania działań;
- „**nadąża**”, czyli ma zapewniony dostęp do danych i potrafi je interpretować.
-

- Uważa się także, że **wartość informacji** może być wyrażona jedynie w sposób względny. Można na przykład założyć, że system decyzyjny dysponuje zbiorem informacji J , który można podzielić na K semantycznie niezależnych podzbiorów. Zagadnienie polega wtedy na określeniu reguł, które dla dowolnej decyzji $d \in D$ i dla dowolnych podzbiorów $J_k, J_l \subset J$ pozwalają jednocześnie stwierdzić zachodzenie jednej i tylko jednej zależności
- , czyli informacje ze zbioru J_k mają mniejszą wartość niż informacje ze zbioru J_l z punktu widzenia decyzji $d \in D$;
- , czyli informacje ze zbioru J_k mają większą wartość niż informacje ze zbioru J_l z punktu widzenia decyzji $d \in D$;
- , czyli informacje ze zbioru J_k mają wartość porównywalną z informacjami ze zbioru J_l z punktu widzenia decyzji $d \in D$;
- , czyli informacje ze zbioru J_k są nieporównywalne pod względem wartości z informacjami ze zbioru J_l z punktu widzenia decyzji $d \in D$;
- Tym samym do rodziny podzbiorów zbioru J została wprowadzona relacja częściowego uporządkowania podzbiorów ze względu na ich wartość dla podjęcia określonej decyzji

„STRATY” W PROCESIE INFORMACYJNYM

SYSTEM ZARZĄDZANIA

- *jak skutecznie otrzymywane informacje wpływają na efektywność zarządzania, a w konsekwencji na **efektywność** systemu działania(organizacji, administracji). Zatem rozpatruje się pojęcie **użyteczności i jakości** informacji, aby dokonać conceptualizacji pojęcia **wartości** informacji*

Jeśli dane nie przeobrażają się w informacje, które staną się podstawą rozwijania zasobów wiedzy, a ta – źródłem mądrości, traci się więcej niż zyskuje.

Ph. Kotler

ASPEKTY:

- Techniczny
- Semantyczny
- Pragmatyczny

CECHY JAKOŚCIOWE:

- Relewantność
- Kompletności
- Przyswajalność
- Wiarygodność
- Aktualność
- Bezpieczeństwo

KRYTERIA EFEKTYWNOŚCI

- Jakość informacji
- Użyteczność informacji
- Wartość informacji
- Koszty budowy systemu informacyjnego
- Koszty eksploatacji systemu informacyjnego
- Efektywność operacyjna (skuteczność)
- efektywność ekonomiczna
- „etyczność”

CYWILIZACJA INFORMACYJNA

- ZASOBY INFORMACYJNE
- SYSTEMY INFORMACYJNE
- EKONOMIKA INFORMACJI
- SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE
- INFOSFERA
- CYBERPRZESTRZEŃ

RYZYSKO

to

RYZYSKO OBLICZENIOWE (EKSPERCKIE)

i

POCZUCIE RYZYSKA (SPOŁECZNE
WZBURZENIE)

Właściwości Społecznego Wzburzenia

- Społeczne Wzburzenie Jest Tak samo rzeczywiste jak ryzyko obliczeniowe.
- Społeczne wzburzenie jest mierzalne tak, jak mierzalne jest ryzyko obliczeniowe.
- Społeczne Wzburzenie poddaje się zarządzaniu tak , jak zarządzaniu poddaje się ryzyko obliczeniowe.
- Społeczne wzburzenie stanowi obok ryzyka obliczeniowego równoważny składnik ryzyka.
- Analiza ryzyka wymaga w równej części uwzględniania Społecznego Wzburzenia i Ryzyka Obliczeniowego.

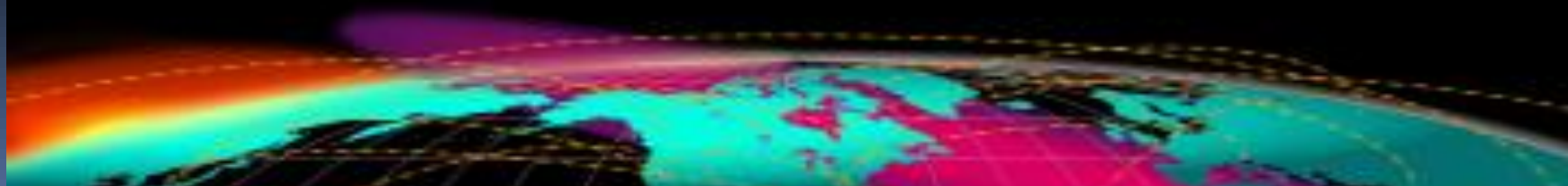
“Hell is where nothing connects to anything”

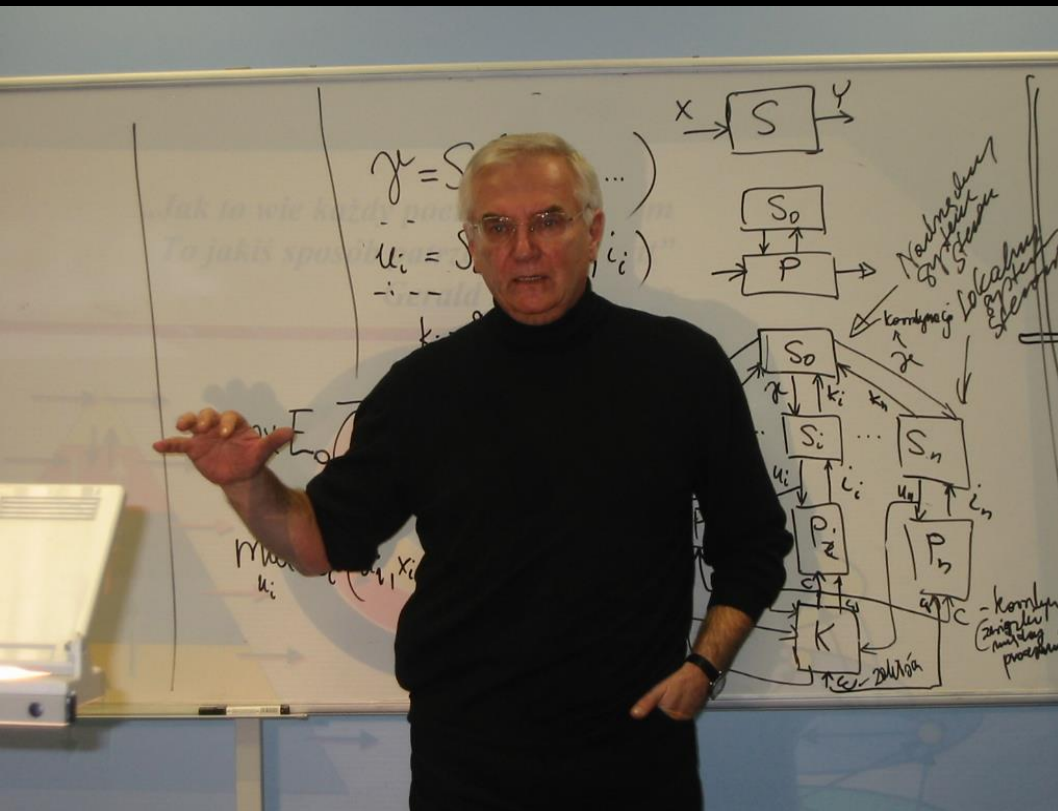
(Piekło jest tam, gdzie nic nie łączy się z niczym)

T.S.Eliot

“Hell is where everything connects to everything”

(Piekło jest tam, gdzie wszystko połączone jest ze wszystkim)

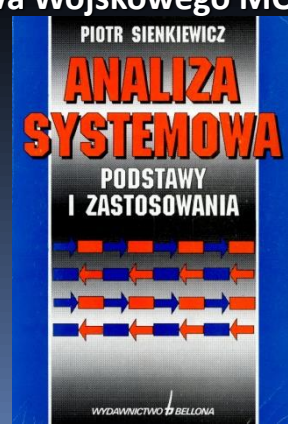
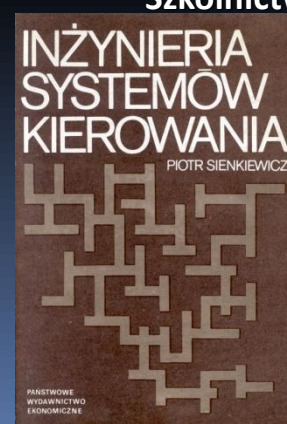
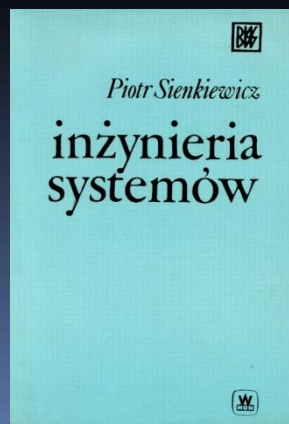

Prof. dr hab. inż. Piotr Sienkiewicz

„Ktokolwiek chce uchodzić za rozważnego, niech oddali się od spraw przelotnych: niech pamiętając o przeszłości, porządkuje teraźniejszość i przewiduje przyszłość”
 Stanisław ze Skarbmierza
 (ok. 1360- 1431)

- Absolwent Wydziału Cybernetyki Wojskowej Akademii Technicznej
- Prezes Polskiego Towarzystwa Cybernetycznego, Wiceprezes Polskiego Towarzystwa Badań Operacyjnych i Systemowych
- Były szef Centrum Informatyki AON oraz Dyrektor Instytutu Inżynierii Systemów Bezpieczeństwa AON
- Były Prorektor Akademii Obrony Narodowej oraz Warszawskiej Wyższej Szkoły Informatyki,
- Były zca dyrektora Departamentu Kadry i Szkolnictwa Wojskowego MON

Inżynieria systemów bezpieczeństwa

redakcja naukowa

Piotr Sienkiewicz